

Utbildningsinspektion i Ytterharnäs skola, förskoleklass och grundskola 1–6

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Ytterharnäs skola

Skolverket sände den 23 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Ytterharnäs skola har bestått av undervisningsråden Malin Winbladh och Monica Norberg. Besök i Ytterharnäs skola genomfördes den 27 april 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Ytterharnäs skola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Ytterharnäs skola genomfördes formella intervjuer med elever, lärare, föräldrar och rektorn. Lektioner i samtliga klasser besöktes.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Ytterharnäs skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	20
Förskoleklass	16
Grundskola	63

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass och årskurs 1–6. I verksamheten finns även fritidshem och fritidsklubb. Till rektorns ansvarsområde hör även Lövlundsgårdens förskola som inte omfattas av denna rapport.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i en så kallad målstyrd grupp (MSG) som leds av en utvecklingsledare. Rektorn och utvecklingsledaren utgör en ledningsgrupp för verksamheten. Eleverna är indelade i fyra klasser: förskoleklass, årskurs 1–2, årskurs 3–4 och årskurs 5–6.

Flertalet elever bor i Ytterharnäs eller i Furuviik.

Eleverna går årskurs 7–9 i Solängsskolan i centrala Gävle. I årskurs 6 åker eleverna dit och läser sitt språkval.

Skolans huvudbyggnad är uppförd i början av 1900-talet. Förskoleklass, årskurs 1–2, idrottssal, rektorsexpedition och matsal är belägna i en modernare byggnad 50 meter från huvudbyggnaden.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Kunskaper relaterade till kursplanernas mål

De kunskapsresultat som framträder resultat från nationella prov syftar till att vara nationellt likvärdiga. När det gäller att bedöma hur framgångsrik en viss skola har varit i arbetet med elevernas lärande, förklaras dock resultaten av både skolans insatser och de enskilda elevernas förutsättningar, som är en funktion av socioekonomisk bakgrund och många andra faktorer.

Då Ytterharnäs skola har väldigt få elever i varje årskurs får varje underkänd elev ett stort utslag vid bedömningen och resultatet varierar därför kraftigare än vid en större enhet. Rektorn uppger att ett par familjer med i behov av särskilt stöd har sökt sig till skolan för att få tryggheten av en liten skola där eleven tydligt blir sedd. Nationella proven läsåret 2003/2004 skrevs av samtliga 14 elever i årskurs 5.

Sammanställning av de nationella proven vid Ytterharnäs skola vårterminen 2004.

Nationella prov åk 5	Ytterharnäs skola (%)	Gävle kommun (%)
Svenska	93	87
Engelska	72	86
Matematik	79	86

Skolan har inte genomfört någon sammanställning för måluppfyllelsen i årskurs 5 för övriga ämnen.

Inspektörerna bedömer att skolans resultat för kunskaper relaterade till kursplanernas mål är låga i engelska och matematik. Då elevunderlaget är mycket litet och resultatet inte redovisats över en längre tidsperiod är det svårt att avgöra skolans insats för resultatet. Skolans rektor och lärare bör dock förbättra sitt arbete med att systematiskt följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat i alla ämnen och alla årskurser.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring kunskaper

Enligt läroplanen skall skolan ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Dessa ger också en grund för fortsatt utbildning. Skolan skall bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära skall utgöra en grund för undervisningen. Lärarna skall sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Kännedom om kunskapskvaliteter, lust att lära, strategi och medvetenhet kring det egna lärandet, arbeta utforskande och självständigt, formulera ståndpunkter, rikt och nyanserat språk, lyssna, diskutera och argumentera, kritiskt förhållningssätt, helhet och sammanhang, uppföljning och utvärdering mot läroplanens mål att sträva mot.

Eleverna vid Ytterharnäs skola har erfarenhet av olika arbetsformer och beskriver olika sätt att utveckla sitt lärande för inspektörerna. Skolan gör ett försök att

på individnivå följa upp vissa av de mål att sträva mot som beskrivs i läroplanen genom en "ansvarssnurra" som ingår i utvecklingssamtalen. Ingen sammanställning av dessa görs på en aggregerad nivå.

Inspektörerna bedömer att skolan genomför ett systematiskt arbete att på individnivå säkerställa elevernas resultat i generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen. Skolans rektor och lärare bör dock systematiskt skaffa sig en bild av vilka resultat skolan når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring normer och värden

Den av huvuddelarna i skolans uppdrag, som syftar till att eleverna skall utveckla sina attityder och sin kompetens i riktning mot de normer och värden som bildar ideal för vårt samhälle, är en krävande men inte desto mindre angelägen uppgift. Resultaten av skolans arbete på detta område är särskilt svåra att mäta, incitament i form av betyg saknas och den professionella utmaningen för skolledare och pedagoger är kanske större än i de flesta andra utbildningssammanhang just när det gäller att framgångsrikt påverka människors värderingar. Lika fullt har rektorn även på detta område ansvar för skolans resultat. Det ställer bland annat krav på att kontinuerligt och systematiskt skaffa en bild av vilka resultat eleverna når i sin utveckling enligt läroplanens mål rörande normer och värden och av hur framgångsrika skolans insatser är för denna utveckling.

Ytterharnäs skola har inte på något systematiskt sätt gjort bedömningar av måluppfyllelsen beträffande läroplanens mål kring normer och värden. Genom en enkät som genomförts i årskurs 5 med eleverna framträder en bild av skolan präglad av trygghet, kamratskap, öppenhet och möjlighet för eleven att påverka och ta ansvar för sin egen situation. Samtidigt vittnar elever om enstaka fall då elever och det får ses som tecken på att det återstår arbete på värdegrundsområdet.

Skolans rektor och lärare bör systematiskt skaffa sig en bild av och säkerställa resultat hos eleverna av skolans arbete med normer och värden.

Sammanfattningsvis är skolans resultat för kunskaper relaterade till kursplanernas mål i årskurs 5 i engelska och matematik, låga. Då elevunderlaget är mycket litet och resultatet inte redovisats över en längre tidsperiod är det svårt att avgöra skolans insats för resultatet. Skolans rektor och lärare bör förbättra sitt arbete med att systematiskt följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat så att det innefattar alla ämnen och alla årskurser. Skolan håller på att utveckla ett systematiskt arbete för att på individnivå följa upp elevernas utveckling mot de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen. Skolans rektor och lärare bör dock mer systematiskt skaffa sig en bild av vilka resultat skolan som helhet når. Vidare bör skolan systematiskt skaffa sig en bild av och säkerställa resultat hos eleverna av skolans arbete med normer och värden.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Samverkan och delaktighet

Elevernas inflytande på utbildningen är en grundpelare i det svenska skolväsendet. Verksamheten skall vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen skall bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och att aktivt delta i samhällslivet. Skolans lärare skall utgå från att eleverna kan och vill ta ansvar för sin inläring och sitt arbete i skolan och de skall planera undervisningen tillsammans med eleverna. Lärarna skall se till att alla elever, oavsett kön och social och kulturell bakgrund, får ett verkligt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen och skall uppmuntra sådana elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det. Rektorn skall särskilt verka för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Personalen vid Ytterharnäs skola har gemensamt tagit fram fyra nyckelbegrepp som man anser beskriver skolans värdegrund: respekt, solidaritet, inflytande och ansvar. Ingen av de elever som inspektörerna mötte under sitt besök kan ge konkreta exempel på vilket sätt de utövar inflytande eller tillsammans med läraren planerar undervisningen. De lärare som intervjuas beskriver begreppet ansvar men har svårt att ge exempel på hur man omsätter begreppet inflytande i verksamheten. Lärarna anser dock att eleverna är med och planerar hur de ska arbeta och redovisa större temaområden. I skolans arbetsplan står "Planering och uppläggning av vissa ämnen görs till viss del tillsammans med lärare och elever", vilket inte klargör varje lärares ansvar att utforma sin undervisning tillsammans med eleverna.

Inspektörerna bedömer att Ytterharnäs skola bör utöka graden av och utveckla formerna för elevinflytande vid skolan.

Värdegrundsarbetet

För att åstadkomma en god arbetsmiljö i skolan, finns krav på rektorn att upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling bland elever och anställda. Alla som arbetar i skolan skall gemensamt med eleverna ta ansvar för den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Skolans lärare skall klargöra skolans normer och hur dessa är en grund för arbetet samt tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen.

Personalen vid Ytterharnäs skola har lagt stor vikt vid att bygga upp ett gemensam värdegrund och ett gemensamt förhållningssätt för att aktivt förebygga och motverka mobbning och kränkande behandling. Elever, skolledning, föräldrar och personal som inspektörerna träffade berättade att mobbning har inträffat vid skolan och att tendenser till kränkande behandling kontinuerligt upptäcks men att skolan aktivt arbetar förebyggande enligt skolans trygghetsplan. Trygghetsplanen är väl känd bland föräldrar och elever. Den definierar mobbning och kränkande behandling samt beskriver förebyggande åtgärder som exempelvis rastvakt, faddersystem och konkreta handlingsplaner vid upptäckande och åtgärdande av mobbning samt kränkande behandling. Varje elev vid skolan har en

mentor, som inte undervisar eleven. Syftet med detta är att alla elever ska utveckla flera vuxenkontakter på skolan. Eleven och mentorn har ett kortare avstämningssamtal varje vecka. Fokus på samtalet är elevens upplevelser under veckan. Modellen infördes inför detta läsår och ska utvärderas i samband med läsårets slut, men både elever, föräldrar och lärare uppgav att de är mycket nöjda med modellen. Sedan flera år tillbaka har varje klass vid skolan en schema-position för livsfärdighetsträning (LFT). Vid dessa pass genomför man trygghetsskapande övningar, ger varandra massage eller diskuterar värdegrundsfrågor. För att visa att man lägger stor vikt vid värdegrundsarbetet har skolan utarbetat ett kontrakt mellan skolan, eleven och elevens föräldrar. Kontraktet är en uppsättning regler som eleven skall följa. Reglerna är anpassade efter elevernas ålder och mognad. Det är i kontraktet tydligt uttryckt att reglerna vilar på skolans värdegrund: respekt, solidaritet, inflytande och ansvar.

Det är lovligt att skolan vill tydliggöra för elev och förälder att det blir konsekvenser för individen om värdegrunden inte respekteras men inspektörerna vill påpeka Justitieombudsmannens beslut (1999/2000 JOI, dnr 4639:1997) om det olämpliga i att ingå kontrakt med en minderårig.

I det kontrakt som beskrivits ovan uttrycker skolan att man som förälder ska vara beredd att vid behov delta med sitt barn i skolan om så behövs. Det saknas grund i författningarna för skolan att utkräva detta ansvar av föräldrarna. I samma kontrakt står att "Åsamkar ditt barn någon form av skadegörelse på skolan, skolans material, läroböcker eller dylikt, blir du som vårdnadshavare ersättningsskyldig". Inspektörerna vill påpeka att det inte tillkommer skolan att utdöma eventuellt skadestånd.

Inspektörerna bedömer att Ytterharnäs skola har ett aktivt värdegrundsarbete och kontinuerligt diskuterar, analyserar och utvecklar olika modeller för att förbättra värdegrundsarbetet vid skolan. Trots detta vittnar elever och föräldrar om enstaka incidenter och tendenser till kränkande behandling varför inspektörerna påminner skolledning och personal om den betydelse ett kontinuerligt arbete med dessa frågor har för elevernas arbetsmiljö.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans arbete med delaktighet och arbetsmiljö håller god kvalitet. Ytterharnäs skola bör dock utöka graden av och utveckla formerna för elevinflytande vid skolan. Skolan har ett aktivt värdegrundsarbete där man kontinuerligt diskuterar, analyserar och utvecklar olika modeller för att förbättra värdegrundsarbetet vid skolan.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Lokala mål och innehåll

Verksamheten i skolan skall aktivt vara inriktad på att nå målen i de nationella styrdokumentet. Det förutsätter att såväl elever som personal och ledning har kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller. En lokal planering skall finnas för hur målen skall omsättas i den konkreta undervisningen.

Ytterharnäs skola har utformat lokala konkretiseringar i två steg av kursplanerna. En uppsättning mål för elever som är 6-8 år och en uppsättning mål för dem som är 9-12 år. Lokala konkretiseringar finns i samtliga ämnen. Målen i svenska och matematik har transformerats till målbeskrivningar i form av "kun-

skapshjul". De lärare och elever som inspektörerna samtalar med känner väl till dessa mål och det pedagogiska utvecklingsarbetet kring dessa upplevdes som mycket aktivt. Däremot har de lokala konkretiseringarna av kursplanerna i dessa ämnen några år på nacken och uppdateras inte i samklang med "kunskapshjulen". Förutom kunskapshjul i matematik och svenska har skolan utformat en "ansvarssnurra" med samma utformning. I ansvarssnurran kan eleven göra en självvärdering inom områdena "hur jag är som kompis", "uppförande", "samarbete", "allmänna skolregler", "kontraktet" – beskrivet ovan – "läxor", "material", "lektionsarbete", "hjälp" – en beskrivning av att eleven ber om hjälp bara när han eller hon behöver. Inspektörerna anser att det är berömvärt att skolan försöker konkretisera övriga läroplansmål och beskriva elevens progression mot dessa för eleven. Det är dock inte alltid tydligt hur rubrikerna i "ansvarssnurran" är kopplade till läroplansmålen och hur skolan arbetar med att utveckla eleven mot dessa.

Inspektörerna bedömer att Ytterharnäs skola är på god väg att utveckla ett systematiskt och strukturerat arbetssätt för att uppfylla målen i de nationella styrdokumenterna. Skolan bör dock se till att de lokala konkretiseringarna stämmer överens med målen i läroplan och kursplaner.

Arbetssätten

Eleverna har rätt att av skolans lärare få professionell stimulans, handledning och stöd i sitt lärande. Arbetssätt för lärandet skall utformas på en grund av vetenskap och beprövad erfarenhet, och läraren skall låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Vid skolan skall det pågå en aktiv diskussion om kunskapsbegrepp, vad som är viktig kunskap i dag och i framtiden och hur kunskapsutveckling sker. Det ställs krav på ett helhetsgrepp om elevernas utbildning. Skolans lärare skall samverka med varandra i arbetet på att nå utbildningsmålen. Eleverna skall ges möjlighet att få överblick och sammanhang samt att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper. Eleverna skall i skolan få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. Skolan skall vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de framförs.

Eleverna vid Ytterharnäs skola arbetar i åldersblandade klasser med två årskurser i varje klass. Vid ett par tillfällen varje vecka går eleven enbart med sin årskurs. Dessa timmar ägnas främst åt läsinläring och matematik. Vid gruppdelningar i exempelvis slöjd följer man inte årskurserna. Enligt lärarna medför arbetssättet en naturlig variation av arbetsformer eftersom eleverna har större kunskapsspridning än vad som oftast är fallet i en klass där alla elever går i samma årskurs. Vid observationer och samtal såg inspektörerna att lärarna aktivt arbetade med olika undervisningsformer och beaktade olika sätt för eleverna att lära sig på. Eleverna uppgav att de ofta arbetade i par eller i grupp. I de klassrum inspektörerna besökte fanns gott om exempel på elevarbeten där eleverna redovisat teman som spänner över flera ämnesområden och laborativt material.

Inspektörerna bedömer att arbetssättet vid Ytterharnäs skola lever upp till de beskrivningar som finns i läroplanen.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Läraren skall stimulera, handleda och stödja varje elev i hans eller hennes lärande. Skolan skall låta varje enskild elev finna sin unika egenart. Eleven skall få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Lärarna skall utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt organisera arbetet så att eleven utvecklas enligt sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. Lärarna skall ge särskilt stöd till elever med svårigheter och rektorn skall agera för att undervisningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd och hjälp får det. En elev skall ges stödundervisning om det kan befaras att eleven inte kommer att nå kunskapsmålen i kursplanerna. Rektorn skall se till att ett åtgärdsprogram utarbetas för varje elev för vilken det framkommit behov av särskilt stöd. Eleven och vårdnadshavaren skall ges möjlighet att delta i utarbetandet av programmet.

Samtliga elever vid Ytterharnäs skola har en individuell utvecklingsplan. Skolan har utvecklat en handlingsplan som beskriver screening och planering för att upptäcka och åtgärda elever med behov av särskilt stöd. Handlingsplanen är mycket konkret till sin utformning och åtgärdsprogram utarbetas för de elever som bedöms ha problem med att nå de nationella målen. Åtgärdsprogrammet lyfter fram elevens starka sidor och beskriver tydligt skolans ansvar mot eleven. Stödåtgärder beskrivs i de åtgärdsprogram som inspektörerna fått ta del av kan ske enskilt i mindre grupp eller inom klassens ram. Åtgärdsprogrammen utformas under ett utvecklingssamtal tillsammans med eleven och vårdnadshavaren och beslutas i samband med en elevvårdskonferens där rektorn sitter ordförande. Vid utvärderingen av åtgärdsprogrammen beskriver man ofta om åtgärden är utförd och inte om den ledde till ökad måluppfyllelse för eleven.

Inspektörerna bedömer att Ytterharnäs skola har utarbetat väl fungerande rutiner kring elever i behov av särskilt stöd. Utvärderingen av om stödet är utformat så att det hjälper eleven nå de nationella målen bör utvecklas.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Kontinuerlig information till eleverna om kunskapsutvecklingen skapar förutsättningar för dem att ta ansvar för sin utbildning och kunna påverka den och dess resultat. Läraren skall utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och beakta även sådana kunskaper som eleven tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen.

Förälder och elev kallas till utvecklingssamtal minst en gång per termin. Samtalet är utformat efter den individuella utvecklingsplanen och kunskapshjulen i matematik och svenska samt "ansvarssnurran". Elever och föräldrar som inspektörerna samtalat med är mycket nöjda med samtalen och föräldrarna nämner särskilt den återkoppling som ges mot de sociala målen. Skolan deltar i nationella prov i svenska, engelska och matematik i årskurs 5.

Elever och personal beskrev att det inte alltid som "ansvarssnurra", som beskrivits ovan, fylls i som en självvärdering utan i vissa fall av elevens klasslärare. Inspektörerna vill även påminna om att i fall läraren gör skriftliga bedömningar av eleverna får dessa inte utformas på ett betygsliknande sätt. Bedömningarna

får heller inte ges inom andra områden än de som är kopplade till elevernas kunskapsutveckling mot målen i kursplaner och läroplan.

Inspektörerna bedömer att föräldrar och elever får en väl underbyggd återkoppling av elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska och matematik men att det bör ges en tydligare återkoppling i samtliga ämnen.

Sammanfattningsvis är Ytterharnäs skola på god väg att utveckla ett systematiskt och strukturerat arbetssätt för att uppfylla målen i de nationella styrdokument. Skolan bör dock se till att de lokala konkretiseringarna stämmer överens med målen i läroplan och kursplaner. Arbetssättet vid Ytterharnäs skola lever upp till de beskrivningar som finns i läroplanen och skolan har utarbetat väl fungerande rutiner kring elever i behov av särskilt stöd. Däremot bör utvärderingen av om stödet är utformat på så sätt att det hjälper eleven nå de nationella målen, utvecklas. Föräldrar och elever får en väl underbyggd återkoppling av elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska och matematik men att det bör ges en tydligare återkoppling i samtliga ämnen.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Rektors ansvar, befogenheter och funktion

Staten har tilldelat rektorn en nyckelfunktion för utbildningens planering, genomförande och resultat. För ledningen av utbildningen i en skola skall det finnas en eller flera rektorer. Rektorns befogenheter och ansvar är utpekade i skollagen, läroplanerna och skolformsförordningarna.

Rektorn vid Ytterharnäs skola har haft sin tjänst i tre år. Rektorn har ett förflutet som arbetslagledare och är utbildad lågstadielärare samt har genomgått en del kommunala utbildningar i ledarskap. Genom de intervjuer som inspektörerna genomförde med rektorn, elever, lärare och föräldrar framkom att rektorn är förtrogen med verksamheten.

Inspektörerna bedömer att rektorn har utbildning och erfarenhet för rektorsrollen samt är förtrogen med arbetet i skolan.

Rektors pedagogiska ledning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Rektorn skall vara pedagogisk ledare för skolan och chef för lärarna och övrig personal. Särskilt skall rektorn verka för att utbildningen utvecklas. Rektorns befogenheter och ansvar är utpekade i skollagen, läroplanerna och skolformsförordningarna.

Rektorn tillsammans med utvecklingsledaren utgör ledningsgruppen. Utvecklingsledaren fungerar som ett ledningsstöd med i huvudsak administrativa uppgifter. Övriga lärare och rektorn själv uppger att det är en annan lärare som driver det pedagogiska utvecklingsarbetet vid skolan. För att utvecklingsarbetet skall få goda förutsättningar anser rektorn att hon givit utrymme åt den lärare som bedriver utvecklingsarbetet och har visioner kring detta.

Inspektörerna bedömer att den utveckling som lärare, skolläda och föräldrar berättar om finns beskriven i kvalitetsredovisningen och att rektorn på så sätt har prioriterat olika utvecklingsområden. Det är dock oklart hur rektorn anser att utvecklingsarbetet skall genomföras, följas upp och utvärderas. Rektorn bör

därför utveckla sitt pedagogiska ledarskap och ta ett tydligare ansvar över det utvecklingsarbete som bedrivs på skolan.

Rektorn skall utöva det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de riksgiltiga målen och rektorn skall agera för att ta ansvar för skolans resultat. Som ett led i rektors resultatansvar och uppdrag att särskilt verka för att utbildningen utvecklas, skall rektorn ansvara för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen, målen i skolplanen och den lokala arbetsplanen. Arbetsplanen skall följas upp och utvärderas kontinuerligt. Skolans skall lärare utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna

Arbetsplanen vid Ytterharnäs skola är en beskrivning av de åtgärder för utveckling som beskrivs i kvalitetsredovisningen. Enligt skolledningen arbetar lärare och skolledning tillsammans fram dessa åtgärder. Föräldrar och elever har inte varit delaktiga i utarbetandet av dessa dokument trots att aktiva elev- och föräldraråd finns vid skolan.

Inspektörerna bedömer att Ytterharnäs skola bör utveckla arbetsplanen tillsammans med elever och föräldrar.

För skolan skall det årligen upprättas en skriftlig kvalitetsredovisning. Den skall fungera som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

Kvalitetsredovisningen är uppbyggd av en sammanfattande beskrivning för verksamheten samt delområdena: normer och värden – trygghet, utveckling och lärande, dokumentation och information. Vart och ett av målområdena är i sin tur indelat i underavdelningarna: Lägesbeskrivning och analys samt åtgärder och utveckling. I lägesbeskrivningen är målen genomgående otydligt beskrivna. Exempelvis "I matematik har vi satsat mer från grunden – de fyra räknesätten - men det har gjort att några elever inte hunnit bearbeta alla moment inför nationella provet...". Någon åtgärd för att komma till rätta med detta problem har inte preciserats och i avsnittet "Åtgärder för utveckling" beskrivs en fortsatt satsning på de fyra räknesätten. Under rubriken Normer och värden – trygghet, lägesbeskrivning och analys framkom att flera elever känt sig utsatta för sexuella trakasserier i den årliga kommunövergripande enkät som alla elever i årskurs 5 deltar i. Det fanns ingen beskriven åtgärd för utveckling för detta resultat. Rektorns förklaring till resultatet var att en lärarvikarie av misstag gått in i flickornas omklädningsrum i samband med att enkäten genomfördes och att åtgärden "att ha bättre tillsyn i omklädningsrummen" som finns i kvalitetsredovisningen är den åtgärd som ska kopplas till detta resultat.

Enligt skolledningen arbetar lärare och skolledning tillsammans fram kvalitetsredovisningen. De lärare som inspektörerna intervjuade beskriver att kvalitetsredovisning, tillsammans med arbetsplan, kursplaner, "kunskapshjul" och "ansvarssnurra", styr arbetet i klassrummen.

För att kvalitetsredovisning och arbetsplan skall kunna fungera som ett led i målstyrning, utvärdering och uppföljning av verksamheten måste målen vara tydligt utformade och uppföljbara. Vidare bör de åtgärder skolan tänkt vidta

vara tydligt kopplade till målen. Inspektörerna bedömer att Ytterharnäs skola bör förbättra sin kvalitetsredovisning i enlighet med detta.

Sammanfattningsvis har rektorn prioriterat olika utvecklingsområden genom att beskriva dem i kvalitetsredovisningen. Det finns dock inte beskrivet hur rektorn anser att utvecklingsarbetet skall genomföras, följas upp och utvärderas eller om rektorn har delegerat ledarskapet för detta. Rektorn bör därför utveckla sitt pedagogiska ledarskap och ta ett tydligare ansvar över det utvecklingsarbete som bedrivs på skolan. Skolan bör utveckla arbetsplanen tillsammans med elever och föräldrar och i kvalitetsredovisningen bör man tydligare beskriva måluppfyllelse och vilka åtgärder skolan avser vidta vid bristande måluppfyllelse.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Tillgång till utbildning

I grundskolans timplan anges ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Ett allsidigt urval av ämnen skall erbjudas eleverna som elevens val.

Ytterharnäs skola erbjuder inte elevens val. De timmar som finns avsatt för elevens val i timplanen utnyttjas för "livsfärdighetsträning" (LFT) för samtliga elever.

Inspektörerna bedömer att den "livsfärdighetsträning" (LFT) som Ytterharnäs skola erbjuder eleverna inte går att jämföra med elevens val som skall vara en breddning eller fördjupning i ett eller flera ämnen där eleven skall erbjudas ett allsidigt urval. Skolan skall utarbeta en modell till elevens val som stödjer författningarnas krav. Vill skolan erbjuda LFT för samtliga elever inom ramen för timplanen bör man utnyttja skolans val. Beslut om detta ansvarar rektorn för.

Sammanfattningsvis: bedömer inspektörerna att skolan erbjuder utbildning och omsorg enligt författningarnas krav förutom elevens val som inte erbjuds alls. Elevens val erbjuds inte i enlighet med grundskoleförordningens krav vilket måste åtgärdas.

6. Resurser

Personalens kompetens och kompetensutveckling

Samtliga lärare vid Ytterharnäs skola har genomgått svensk lärarutbildning med utbildning i de ämnen de undervisar i med ett undantag. En tjänst i trä- och metallslöjd på 25 procent innehas av en lärare som saknar pedagogisk utbildning.

Läromedel, pedagogisk materiel, utrustning och skolmåltider

Skolan är väl utrustad vad avser IT-utrustning och läromedel och har ett eget bibliotek.

Lokaler

Skolans lokaler är väl anpassade och utrustade för att bedriva undervisning i.

Inspektörerna bedömer att Ytterharnäs skola har resurser för att bedriva undervisning enligt läroplan och författningar.

Sammanfattningsvis har Ytterharnäs skola resurser och personal för att bedriva undervisning enligt läroplan och författningar.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet.

Skolan har ett aktivt värdegrundsarbete där man kontinuerligt diskuterar, analyserar och utvecklar olika modeller för att förbättra värdegrundsarbetet vid skolan. Dessutom är skolan på god väg att utveckla ett systematiskt och strukturerat arbetssätt för att uppfylla målen i de nationella styrdokumenterna. Arbetssättet vid Ytterharnäs skola lever upp till flertalet av de beskrivningar som finns i läroplanen och skolan har utarbetat väl fungerande rutiner kring elever i behov av särskilt stöd. Föräldrar och elever får en väl underbyggd återkoppling av elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska och matematik. Rektorn har prioriterat olika utvecklingsområden genom att beskriva dem i kvalitetsredovisningen och skolan har resurser för att bedriva undervisning enligt läroplan och författningar.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden.

Kunskaper, utveckling och lärande

- Skolans rektor och lärare bör förbättra sitt arbete med att systematiskt följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat i alla ämnen och alla årskurser.
- Skolans rektor och lärare bör systematiskt skaffa sig en bild av vilka resultat eleverna når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen samt av skolans arbete med normer och värden.

Arbetsmiljö och delaktighet

- Skolan bör utöka graden av och utveckla formerna för elevinflytande vid skolan.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

- Skolan bör se till att de lokala konkretiseringarna stämmer överens med målen i läroplan och kursplaner.
- Utvärderingen av om stödet är utformat så att det hjälper eleven nå de nationella målen bör utvecklas.
- Elever och föräldrar bör få en återkoppling av elevens kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

- Rektorn bör utveckla sitt pedagogiska ledarskap och ta ett tydligare ansvar över det utvecklingsarbete som bedrivs på skolan.
- Skolan bör utarbeta en arbetsplan under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

- Skolan bör förbättra sin kvalitetsredovisning så att den tydligare beskriver måluppfyllelse och vilka åtgärder som skall vidtas för att förbättra måluppfyllelsen.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

Tillgång till utbildning och omsorg

- Elevens val anordnas inte (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2005-12-21

Stockholm

Malin Winbladh

Monica Norberg